

קונטרס

צירוף ראיה

מהדורה שלישית

עם תיקון עיקרי בדין צירוף על ידי חזן

ועיקרו לבאר שבשלשה חבורות שחבורה א' אינה
רואה את חבורה ג' אין מועיל צירוף על ידי חזן
שרואה את כולם
ואין אפשרות צירוף רק כשיש מקצת מכל חבורה
שרואה מקצת מבני כל החבורות
ועוד יתבאר שברוב האופנים שביל היחיד אינו
מפסיק

תוכן הענינים

- א. צירוף דרך מרפסות וחלונות כשכולם רואים אלו את אלו.
- ב. צירוף שלש קבוצות כשהראשונה אינה רואה את השלישית ואם מועיל לזה צירוף על ידי חזן.
- ג. אחרי שנוצר צירוף על ידי ראייה אם יכולים אחרים להצטרף כשאינם רואים אלא חלק מהקבוצות.
- ד. מתי שביל היחיד מפסיק.
- ה. ענייה לדברים שבקדושה.

להארות והערות
יוסף הופמן
כולל עטרת שלמה
מודיעין עילית

9285507@gmail.com

צירוף למניין דרך חלונות ומרפסות

מבואר בשו"ע (נ"ה סי"ד) שמי שעומד מאחורי בית הכנסת ובינו לבית הכנסת ישנו קיר שיש בו חלון, אף אם החלון גבוה כמה קומות, אם מראה לציבור שבבית הכנסת את פניו דרך החלון מצטרפין.

כותב שם המשנה ברורה שאף שיש מחיצה ביניהם ואף שאין עשרה בלעדיו מצטרף הוא להשלים את המניין לעשרה, וציין שהמקור להלכה זו הוא מהלכות זימון בסימן קצ"ה, שם מבואר שאם ישנם שתי חבורות האוכלים בשני בתים, אם מקצתן רואין אלו את אלו יכולים להצטרף לזימון אחד¹, אולם מוסיף המשנ"ב שאעפ"כ טוב יותר שיכנס לבית הכנסת, כיון שיש אחרונים הסבורים שאין לדמות צירוף למנין לצירוף לזימון ובמנין אינם מצטרפים.

צירוף למנין דרך מרפסות וחלונות

א. עשרה בני אדם העומדים מחולקים כל אחד במרפסת ביתו, יכולים להצטרף למנין לאמירת קדיש וקדושה ברכו קריאת התורה וברכת כהנים² כאשר רואים אלו את אלו אף שכל אחד עומד במרפסת נפרדת, ובתנאי שכולם יראו זה את זה, והיינו שמתוך כל קבוצה יהיה נציג אחד שיוכל לראות את הנציגים של כל הקבוצות האחרות והם יוכלו לראות אותו (ראה להלן), לדוגמא: אם ישנם שלש

1. אף שלגבי זימון מבואר בביאור הלכה שהצירוף מועיל רק לזימון של עשר, אבל אי אפשר לצרף יחידים לזימון של שלש, לענין מניין אפשר לצרף יחידים לעשרה, כפי שמבואר במשנ"ב כאן שיחיד יכול להצטרף מבחוץ להשלים מנין לעשרה, והטעם שלזימון של שלש צריך לייצר קביעות של שלשה שאכלו כאחד, ולענין זה ראייה אינה נחשבת קביעות, אבל זימון של עשרה עניינו שיש כבר שלשה שהתחייבו בזימון, וכעת רק רוצים להזכיר את ה' על ידי שהשכינה שורה עליהם כעשרה, ולענין זה ראייה של עשרה אלו את אלו מצרפת להשראת השכינה. ומעתה לענין מנין שכל ענינו הוא השראת השכינה בעשרה, גם יחידים מצטרפים לכך.

2. אף שהמשנ"ב בסי' נ"ה כתב בשם הפמ"ג שנשאר בצ"ע לענין צירוף לקריאת התורה וברכת כהנים של ישן, שאף שלגבי צירוף לשאר דברים שבקדושה דעת הפמ"ג שמצטרף לגבי קריאת התורה הסתפק משום שיש בזה דין של ציבור, נראה שזהו דוקא לגבי ישן שיש לומר שאין זה נחשב שיש כאן ציבור כשאחד מהם ישן, אבל לגבי צירוף כיון שהתחדש שראייה מצרפת אין סברא לומר שלגבי דין ציבור לא תצטרף ורק לגבי השראת השכינה תצטרף, וכן שמעתי מהגר"י קנר שליט"א שניתן לסמוך על צירוף ראייה גם לגבי קריאת התורה.

בתים שבכל אחד יש אבא ושלשת בניו, ומהחלון רואים רק אחד, כיון שמכל קבוצה יש אחד שרואה אחד מהקבוצות האחרות הם מצטרפים למנין.

שלא יהיה שביל מפסיק ביניהם

ב. בכדי שיוכלו להצטרף על ידי ראייה ישנו תנאי נוסף שלא יהיה הפסק בין המרפסות של שביל הנועד למעבר אפילו של יחידים ואפילו אם אין בו רוחב ד' אמות, והתנאים בזה ראה להלן.

חזרת הש"ץ קצרה

ג. למעשה מורים רבים מפוסקי זמנינו³ שכיון שכתב המשנה ברורה בסקנ"ז שיש מחמירים שראייה אינה מועילה לצירוף וכתב שרק במקום הדחק אפשר שיש להקל, ראוי לעשות חזרת הש"ץ קצרה כדי למעט בברכות, באופן שבתפילת שחרית יתחיל החזן בקול את התפילה וכל הציבור יתחילו עמו, ויאמרו עמו יחד קדושה, ומשם ואילך ימשיכו כולם בלחש, ובמנחה יתחיל החזן את התפילה עד סוף קדושה ואח"כ יתחילו כולם יחד בלחש⁴.

ד. ומהגרש"י גלבר שליט"א (בעמח"ס ארחות שבת) שמעתי שבחול שאפשר לכוין לנדבה בחזרת הש"ץ ניתן לעשות חזרת הש"ץ רגילה⁵, אולם בשב"ק שאי אפשר לכוין לנדבה אין לעשות רק חזרת הש"ץ קצרה.

ה. ומהגר"א צבי הכהן שליט"א שמעתי שמורה שאין שום רעותא לעשות חזרת הש"ץ בצירוף זה וגם בשבת אפשר לעשות כן לכתחילה.

כשישנם שלש קבוצות שהראשונה אינה רואה את השלישית

והנה הצירוף שהתבאר כאן הוא כשאחד רואה את העשרה או אפילו את מקצתן. אמנם ישנו אופן נוסף של צירוף כשישנם שלש חבורות, שחבורה א' לא רואה את חבורה ג', אבל ביניהם עומדת חבורה ב' שרואה גם את חבורה א' וגם את חבורה ג', והשאלה האם חבורה ב' יכולה על ידי שרואה את שתי החבורות לצרף אותם.

3. הוראת הגרש"צ רוזנבלט שליט"א בשיעורו, וכן שמעתי מרבנים נוספים.

4. כמבואר במשנ"ב קכ"ד סק"ח שכשאין השעה דחוקה לא יתחילו עם החזן ביחד אלא ימתינו עד שיגמור הקל הקדוש ואז יתחילו כולם.

5. ראה במשנ"ב קכ"ד סק"ו שכתב שאין רשות לעשות חזרת הש"ץ קצרה רק בשעת הדחק כיון שמבטלים בכך את התקנה של חזרת הש"ץ.

הלכה זו מפורשת בשו"ע הן בהלכות זימון והן בהלכות צירוף למניין, בסימן נ"ה כותב השו"ע בסט"ו שאם חלק מהעשרה עומדים בתוך בית הכנסת וחלקן בחוץ, והחזן עומד על מפתן הבית, הוא מצרפן. למרות שאלו שבחוץ לא רואים כלל את אלו שבפנים. הבית יוסף כותב שמקור הלכה זו היא מהלכות זימון, והגר"א מציין לסימן קצ"ה ס"ב, שם מבואר את אותה הלכה בדיוק, שאם שתי קבוצות אכלו אחת בפנים הבית ואחת בחוץ, אם המברך יושב על המפתן הוא מצרפן.

כותב שם המ"א והמשנ"ב שמדובר שהמברך רואה גם את הקבוצה שבפנים וגם את הקבוצה שבחוץ, ולכן זה נחשב כמו מקצתן רואין אלו את אלו.

מוסיף על כך השעה"צ (סק"ו) שמזה שהשו"ע כתב 'המברך' משמע שדוקא המברך יכול לצרף אותם אבל אדם אחר לא, והטעם משום שהמברך כיון ששתי החבורות זקוקים לו נחשב כשמש המשמש לשתייהן שהוא מצרפן. מבואר בשער הציון שאדם אחר שעומד בין שתי חבורות וחבורה א' וחבורה ג' רואין את אותו אדם אולם חבורה א' לא רואה את חבורה ג' אין הוא מצטרף עמהם.

מבואר מדברי השער הציון הלכה מחודשת, שהנה יש לדון בשתי חבורות שבכל אחת יש חמש, והם מצורפים על ידי ראייה, מה הדין כשחבורה שלישית שיש בה שני בני אדם רואה את חבורה ב' ולא את חבורה א', באופן שמצד הצירוף עמהם לחוד יש להם רק שבע בני אדם, האם נאמר שכיון שחבורה ב' מצורפת עם חבורה א' בראיה הם נחשבים כחבורה של עשר במקום אחד, שמספיק לראות חלק ממנה כדי להצטרף עמה, וא"כ חבורה ג' שיש בה שני אדם רואה חלק מהקבוצה של העשר היא מצטרפת עם כל העשר.

בשער הציון כאן מבואר מפורש שצירוף של ראייה לא מחשיב את שתי החבורות כנמצאות ברשות אחת שיספיק לראות מקצת מהם כדי להצטרף עם כולם, שהרי כתב השעה"צ שאם אדם אחר יעמוד על המפתן החבורות לא יצטרפו, ואף שאותו אדם רואה את שתי החבורות וא"כ הוא מצורף עמהם על ידי ראייה, ולמה כעת החבורה השניה שרואה אותו לא תחשב מצורפת לחבורה הראשונה מדין רואה מקצת בני החבורה, מוכח שראייה לא יוצרת צירוף גמור שנחשבים כיחידה אחת שמספיק לראות חלק ממנה כמו בחבורה ברשות אחת, אלא זה צירוף רק לגבי הדין של השראת השכינה, שאין שכינה שורה על פחות מעשרה לענין אמירת דבר שבקדושה, התחדש שעשרה שרואים אחד את השני שורה עליהם שכינה, שדי בצירוף כזה להשראת השכינה, אבל

עדיין הם לא נחשבים מכח הראייה מחוברים כחבורה אחת שנאמר שמעתי מי שראה חלק מהם יחשב כמצורף עם כולם, ולכן אף שהעומד על המפתן רואה את חבורה א' הוא לא נחשב חלק ממנה כיחידה אחת, לפיכך אין חבורה ב' שרואה אותו יכולה להצטרף על ידו לחבורה א'.

ומה שאם הוא חזן הוא יכול לצרף כתב השעה"צ שהוא כמו שמש, וכוונתו שחזן נחשב כמו חלק מהחבורה לא מדין ראייה שזה לא מועיל כמו שהתבאר, אלא כיון שכולם נותנים את דעתם עליו שהוא מוציאם הוא נחשב חלק מהם גם כשהוא אינו אתם באותה הרשות.

והנה במשנה ברורה סי' נ"ה סקנ"ד מבואר הגבלה נוספת בצירוף של חזן, שמבואר בשו"ע בסט"ו שחזן שעומד על מפתן פתח ביהכ"נ בין הציבור שבתוך בית הכנסת לציבור שחוץ לבית הכנסת הוא מצרף אותם לעשרה, כותב המשנ"ב שכ"ש אם החזן עומד על המפתן ויש תשע בפנים שהוא מצטרף, ומקשה על כך המשנ"ב אם כך מדוע בסעיף י"ז כתב השו"ע שאם החזן בחצר הגדולה והציבור בקטנה הם אינם מצטרפים, והרי כיון שכולם נותנים דעתו עליו למה לא יצטרף עמהם.

ובמושכל ראשון אין שום מובן לקושית המשנ"ב, שהרי המשנ"ב עצמו מעתיק את דברי הפמ"ג בהמשך דבריו שכתב שסעיפים י"ז י"ח י"ט מדברים באופן שהציבור והחזן אינם רואים זה את זה, ואילו סעיף ט"ו שהחזן עומד על המפתן מפורש שהוא רואה אותם והם רואים אותו, כפי שהתבאר לעיל שהב"י כתב שסעיף זה נלמד מהלכות זימון והגרא"א ציין לסי' קצ"ה ס"ב שם כתב המ"א והעתיקו המשנ"ב שהמברך העומד על המפתן רואה את אלו ואת אלו ורק לכן מצטרפים, א"כ מה הקשה המשנ"ב מסעיף י"ז שהחזן שעומד בחצר החיצונה לא רואה כלל את הציבור.

ומוכח מזה שהבין שהמשנ"ב כפי שהתבאר לעיל, שהצירוף של החזן על ידי הראייה לא עוזר כלום לציבור שבחוץ, כיון שצירוף של ראייה אינו חיבור גמור ולא הופך את החזן שיחשב חלק מהקבוצה שבפנים עד כדי שמי שראה אותו יחשב כרואה מקצת מהקבוצה שבפנים, ולכן אם עומד שם אדם אחר ולא החזן למרות שהוא רואה זה לא מצרף, אלא הסיבה שזה מועיל זה רק משום שהוא חזן והוא נחשב חלק מהם לא מצד הראייה אלא מצד שהם זקוקים לו להוציא אותם ונותנים דעתו עליו, ורק אחרי ההקדמה הזו שהוא חלק מהם מגיע השלב של הראייה שכעת מועיל מה שהחבורה שבחוץ רואים אותו שנחשב שרואים חלק מהחבורה שבפנים כיון שהוא חלק מהם, לפיכך מקשה המשנ"ב אם

התחדש שחזן שדעתם עליו נחשב חלק מהם בלי קשר לראייה, מדוע לא נאמר כן גם כשהחזן עומד בחצר החיצונה.

ועל קושיא זו כותב המשנ"ב שכל הדין שחזן נחשב חלק מהחבורה אפילו שהוא עומד במקום אחר עד כדי שמי שרואה אותו נחשב כרואה את החבורה זה רק כשהוא עומד על המפתן, שהוא לא מופלג מהם כ"כ, שאף שמפתן נחשב כרשות אחרת אינו מחולק כל כך מתוך הבית, אבל כשהוא עומד בחצר החיצונה שהוא מופלג מהם גם חזן לא יכול להחשב חלק מהחבורה.

העולה בבירור מדברי המשנ"ב הללו שחזן שעומד ברשות אחרת אינו נחשב חלק מהקבוצה, שמצד מה שרואים אותו הראייה לא הופכת אותו לחלק מהם כמו שהתבאר באדם אחר, ומצד מה שנותנים דעתו עליו זה מועיל רק כשהוא במפתן ולא כשהוא ברשות אחרת. לפי זה נפל בבירא כל הצירוף של מרפסות על ידי החזן כשאין עשר קבוצות שרואות אלו את אלו, שחזן אינו יכול להחשב חלק מהקבוצות לענין לצרף אחרים על ידו כשהוא עומד ברשות אחרת.

ובמאמר המוסגר מדין חזן מבואר שקצתן רואים אלו את אלו זה לאו דוקא שתים אלא אפילו אחד, שאחרי שהחזן נחשב חלק מכל חבורה החבורה השניה מצטרפת עם החבורה הראשונה על ידי ראיית החזן שהוא נחשב חלק מהראשונה אף שרואים רק אותו שהוא יחיד מתוך החבורה.

כשאין כל העשרה רואים את כל העשרה

ו. אם רק חלק מהעומדים במרפסות רואים אלו את אלו, אף שלמעשה ישנה שרשרת שזה רואה את זה וזה שעומד אחריו רואה את זה שאחריו, אינם מצטרפים, אף שדי שמקצת מהחבורה יראו אלו את אלו, בציור כזה שהחבורה הראשונה אינה רואה אפילו מקצת מן החבורה השלישית, ורוצים להצטרף לשלישית על ידי השניה שרואה את שניהם אין צירוף זה מועיל⁶.

ז. גם אם יש חזן אחד לכולם שהוא עומד במקום שהוא רואה את כל הנמצאים במרפסות וכל הנמצאים במרפסות רואים אותו, אין החזן יכול לצרפם למניין כל עוד אין עשרה בני אדם שרואים אחד את השני, שצירוף חזן מועיל רק כשהוא עומד על מפתן הבית שאף שדינו כלחוץ לענין זה נחשב כלפנים שהחזן יחשב

6. שער הציון קצ"ה סק"ו שרק על ידי חזן מועיל צירוף באופן כזה, וראה להלן שגם חזן אינו מצרף רק בתנאים מסויימים.

כחלק מהנמצאים בפנים, אבל בציור שהחזן נמצא ברשות אחרת מהנמצאים במרפסות, שהוא עומד בביתו או בכניסה לבנין וכל השאר עומדים ברשות ביתם, מבואר במשנ"ב שכיון שהוא מופלג מהם אינו מצטרף עמהם להחשב כחלק מהם, וממה שרואה אותם לחוד אין זה הופך אותם לקבוצה אחת, ואין כאן צירוף למנין⁷.

מספר חבורות שמקצתן רואין את מקצתן

ח. אולם אם החזן רואה נציג אחד מכל מרפסת, כגון שרואה שלש נציגים של שלש משפחות, ושלשת הנציגים רואים אותו ורואים אלו את אלו, מצטרפים כל הנמצאים עם אותם הנציגים באותה רשות למנין, באופן שאם יחד עם כל נציג יש עוד שנים שלשת הנציגים הרואים אלו את אלו ואת החזן מצטרפים את כולם למנין.

אחרי שנוצר צירוף על ידי חזן האם יכולים אחרים להצטרף בראיית חלק מבני הקבוצה

נראה לומר דבר חידוש, שאמנם מבואר שבשלש קבוצות שקבוצה א' לא רואה את קבוצה ג' אין מועיל מה שקבוצה ב' רואה את קבוצה א', שהראייה לא הופכת אותם לקבוצה אחת שנאמר שכעת כשקבוצה ג' רואה את ב' יחשב כאילו רואים את מקצת קבוצה א' שמחוברת לב' על ידי ראייה, משום שראייה רק מקשרת להשראת השכינה אבל לא הופכת אותם לקבוצה אחת, למרות זאת נראה לומר שאם כבר נוצר צירוף בין שתי קבוצות של חמשה בני אדם וכעת יש עליהם השראת השכינה והם יכולים לומר דבר שבקדושה, אם כעת יעמוד מן הצד אדם ויראה רק קבוצה אחת יחשב גם הוא מצורף לענין השראת השכינה שיחשב שהוא מתפלל במניין, שאחרי ששורה עליהם שכינה כעת כל אחד הופך להיות חלק מציבור ששורה עליו שכינה, ומי שרואה אותו יש לו חיבור על ידי הראייה עם הציבור, שאמנם הם לא הפכו לקבוצה אחת אבל הם הפכו לציבור אחד ששורה עליו שכינה, וכיון שראייה מצרפת לענין השראת השכינה היא מצרפת גם כשרואה אחד שהוא חלק מציבור ששורה עליו שכינה.

לפיכך אם ישנם שלש מרפסות שבכל אחת מהם יש ארבע בני אדם, ונציג אחד מכל מרפסת רואה נציג אחד מכל מרפסת נוצר ביניהם חיבור והם הפכו לציבור, כעת כל המרפסות האחרות גם אם הם רואות רק אחד מהם נחשבים כמתפללים במניין.

7. ענין זה התבאר בארוכה בהקדמה לסעיף זה.

א. לאחר שנוצרה חבורה של עשרה על ידי הצירוף של החזן שכולם רואים אותו והוא רואה את כולם, מכאן ואילך כל אחד מהעשרה דינו כציבור, ומי שרואה אותו לחוד אף שאין רואה את כל שאר הציבור מצטרף על ידי ראייה לציבור ונחשב כמתפלל בציבור, כן נראה לענ"ד אולם לא מצאתי לכך ראיות⁸.

כשיש שביל מפסיק בין שני הקבוצות

כתב הפמ"ג (נ"ה א"א סק"ב) שכיון שמקור הלכה זו נלמד מהלכות זימון, ושם מבואר בשו"ע בסי' קצ"ה שאם היתה דרך הרבים מפסקת בין שני החבורות אינם יכולים להצטרף על ידי ראייה, הוא הדין לגבי מנין דרך הרבים מונעת את הצירוף על ידי ראייה.

והמשנ"ב בסי' קצ"ה מעתיק את דברי הט"ז שלא דוקא דרך הרבים אלא הוא הדין שביל היחיד מפסיק, ומבואר בר"ש בפאה פ"ב ששביל היחיד הוא פחות מארבע אמות ושיעורו כדי שיגביה רגל אחת ויניח את רגלו האחרת שזהו שיעור קטן מאוד.

לפי זה כאשר שני בניינים רוצים להצטרף דרך המרפסות על ידי ראייה של כולם אחד את השני, אם יש ביניהם שביל המשמש למעבר בני אדם אינם יכולים להצטרף, אלא אם כן החזן עצמו עומד על השביל, שאז הוא יכול לצרף את כולם בראייתו כפי שיתבאר להלן, והשביל אינו מפסיק משום שאנו מצרפים גם את הרשות של השביל עם כולם⁹.

אמנם ישנם כמה אופנים ששביל לא ימשמש כמפסיק: שביל שאינו משמש כמעבר ממקום למקום אלא הוא מוביל לבניינים לבתי הדיירים, וכמו שמצוי בשלשה בניינים העשויים בצורת ח"ת, ובמרכזם ישנה דרך המובילה אל תוך הבניינים אולם אינה מובילה למעבר בין הבניינים לרחוב, שביל כזה אין לו דין שביל היחיד שיחצוץ, שרק שביל מעבר חוצץ משום שהוא נחשב לרשות בפני עצמה, ולא שביל המשמש ככניסה לבית שהוא חלק משימושי הבית והוא כמו הבית עצמו, ודינו כחדר מדרגות שאינו חוצץ, כן שמעתי מהגאון רבי שלום יוסף גלבר שליט"א, בעמח"ס ארחות שבת.

עוד נראה לענ"ד לחדש ששביל היחיד והרבים מפסיקים רק למי שעומד מהעבר השני שלהם, אבל למי שעומד מעל עשר טפחים מהשביל ורוצה

8. ראה בהקדמה לסעיף זה.

9. ענין זה הוא פשוט מסברא שהשביל חוצץ רק כאשר הוא איננו חלק מן הרשות שמצרפים לעשרה, שהרי אם חמשה אנשים יעמדו על השביל וירצו להצטרף עם חמשה שעומדים בבית ודאי שהשביל אינו חוצץ לכך שהרי את רשות השביל עצמה אנו באים לצרף.

להצטרף דרך האויר, וכגון דיירי הקומה השניה שרוצים להצטרף עם הדיירים שבקומה השניה ממולם, גם אם בקרקע שמתחתיהם ישנו שביל הרבים הם יכולים להצטרף, משום שרשות השביל מגיעה עד עשר טפחים מקרקעיתו, והאויר שמכאן ואילך אין לו דין שביל הרבים, וענין זה יתבאר בארוכה עם מקורות בהערה¹⁰, והרציתי את הדברים לפני הגאון רבי שלום יוסף גלבר שליט"א, ואמר שיתכן שהצירוף על ידי ראייה יכול להעשות רק עם שתי הקבוצות עומדות על קרקע אחת שזה עצמו נחשב חיבור מסוים, שאז הראייה יכולה לצרפן, אולם אם שתי הליקופטרים ירצו להצטרף על ידי ראייה לא יועיל, שאין להם קרקע אחת שמחברת אותם, ולמעשה אמר לי שאפשר לסמוך על סברא זו לענין קדיש קדושה וברכו, וכן לענין חזרת הש"ץ וקריאת התורה, אבל לא לענין ברכת כהנים כיון שבה בלאו הכי יש הרבה תנאים שאינם מתקיימים, וראה עוד בהערה¹¹.

10. כתב הבית יוסף ביו"ד רפ"ו אות ה', שבית שעוברים בפתחו חזירים אין להניח שם מזוזה כיון שחזיר נחשב כדבר מטונף. אולם אם החלק העליון של הפתח גבוה עשרה טפחים מן הארץ יכול להניח שם מזוזה, וטוב לכסותה. את דברי הב"י העתיק לדינא הט"ז שם.

ובפשטות הדברים מיוסדים על ההלכה שרשות הרבים עולה עד עשרה טפחים, וכמבואר בריש סוכה שלמעלה מעשרה נחשב רשות בפני עצמה לכל דיני התורה, ורק לגבי רשות היחיד של שבת התחדש שהרשות עולה עד לרקיע, הטעם לכך כתב הבית יוסף בסי' שמ"ה, משום שדרך היחיד לבנות עליות על גבי עליות ונחשב שיש לו שימוש עד לרקיע, ומדברי הבית יוסף בהלכות מזוזה מבואר שדין זה נאמר רק לגבי הלכות שבת, שהרי מזוזה מקום הנחתה הוא ברשות היחיד, ולמרות זאת כתב הבית יוסף שיש להתיר להניח מזוזה למעלה מעשרה, הרי שלכל דיני התורה השטח שלמעלה מעשרה נחשב רשות לעצמו, ואף אם יש דבר מטונף בחלק שלמטה מעשרה, מותר להניח מזוזה למעלה מעשרה (ואף שהבית יוסף מסיק שם שטוב לכסות, זהו משום שלמעשה יש בזיון למזוזה בהיותה גלויה כנגד החזירים, ואף שמבחינה הלכתית הרשויות חלוקות, ענין של בזיון יש כאן ולכן טוב לכסות, ונקודה זו לא שייכת כלל בשביל היחיד).

והנה מבואר במשנ"ב בסי' נ"ה שאם יש דבר טינוף מפסיק בינו לציבור אין לענות על ברכו ששומע מהם, לפי דברי הבית יוסף נראה פשוט שמי שעומד בקומה שניה ושומע ברכו מהמנין שעומד בבנין מולו בקומה השניה, ולמטה על הארץ ישנו דבר טינוף, פשוט שרשאי לעלות, משום שהוא עומד למעלה מעשרה מדבר הטינוף וזו רשות לעצמה שבה אין טינוף מפסיק.

מענה נראה שכמו כן לענין שביל הרבים, השביל נחשב הפסק רק עד עשרה טפחים, שמכאן ואילך זו רשות לעצמה ובה אין לרבים או ליחיד שימוש של שביל, וממילא כל מי שעומד למעלה מעשרה מעל השביל יכול להצטרף בראייה עם האנשים שמעבר לשביל אם יש קו מצרף מעל העשרה טפחים של השביל ביניהם.

11. היה מי שהקשה על סברא זו שהרי בכל פעם שמצטרפים על ידי ראייה והמתפללים עומדים הפנים שלהם הם מעל עשרה טפחים, ומדוע א"כ שביל היחיד חוצץ והרי מבואר בפוסקים

וכן הורה לי הלכה למעשה ר' יהודה אריה דינר שליט"א שמעל עשרה טפחים אין דרך הרבים נחשבת להפסק.

דרך הרבים ושביל היחיד מפסיקה בין המרפסות
ט. גם כשיש דרך רבים המפסיקה בין הבניינים, כל מי שעומד בגובה עשרה טפחים מעל דרך זו יכול להצטרף דרך האויר שמעל עשרה בראייה ואין הדרך מפסיקה, משום שלשטח שמעל עשרה טפחים מהדרך אין דין דרך הרבים, ואפשר להצטרף דרכו. ונראה שה"ה אם החזן עומד על הקרקע שבין הבתים יכולים הקומות הגבוהות להצטרף בראיית החזן כשיש דרך הרבים ביניהם, שיכולים להצטרף בקו אלכסון שעובר ביניהם לחזן שגבוה עשרה טפחים מעל דרך הרבים המפסיקה ביניהם.

י. אמנם סברא זו אינה מוחלטת ואין להסתמך עליה רק לגבי קדיש קדושה וברכו חזרת הש"ץ וקריאת התורה, אבל אין להסתמך על צירוף כזה לענין ברכת כהנים שיש בה תנאים נוספים הנצרכים שאינם מתקיימים במניינים דרך המרפסות¹².

יא. אין שביל היחיד חוצץ אלא כאשר הוא משמש למעבר ליחידים, אבל שביל המשמש ככניסה לבנין לדירים בו אינו מפסיק, וכל שכן חדר מדרגות¹³.

עניית דברים שבקדושה

כל הנידון של צירוף על ידי ראייה הוא רק לענין צירוף למנין שיוכלו העשרה המצטרפים לומר כל דבר שבקדושה, אבל לאחר שכבר נוצר מניין יכול כל מי ששומע קדיש וקדושה וברכו לענות אפילו אם אינו רואה כלל את הציבור רק שומע אותם עונים, כמבואר בשו"ע נ"ה ס"כ,

שעיקר החיבור נעשה על ידי ראיית הפנים ולמה לא נאמר שכיון שהפנים למעלה מעשרה השביל לא יחצוץ שהרי זו רשות בפנ"ע.

ונראה לומר שגם אם החיבור נעשה דרך הפנים החיבור הוא בין האנשים, והאיש עומד על הקרקע והרשות שנמצא בה הוא הרשות של למטה מעשרה, וכיון שרשות זו מובדלת אי אפשר לצרף את האדם שעומד ברשות זו לאדם שעומד ברשות האחרת הגם שהחיבור ביניהם נעשה דרך מראה הפנים (דוגמא לכך ממי שמוציא משא למעלה מעשרה שאף שרה"ר מגיעה עד עשרה טפחים אנו דנים את המונח על כתיפו למעלה מעשרה כמונח בין רגליו וחייב).

12. הוראת הגרש"י גלבר שליט"א, כפי שהובא בהקדמה לסעיפים אלו.

13. הוראת הגרש"י גלבר שליט"א, כפי שהובא בהקדמה לסעיפים אלו.

אלא שהשו"ע כתב שי"א שאם יש דבר טינוף מפסיק ביניהם אינו רשאי לענות, וכתב שם המשנ"ב שמכך שכתב זאת השו"ע בלשון י"א משמע שאין זה פשוט לו, וכן משמע ברמ"א בסי' ע"ט, ולכן הכריע הח"א שקדיש וקדושה יכול לענות שאין זה רק פסוקים, אבל ברכו לא יענה.

- א. השומע אמן איש"ר קדושה וברכו אף אם אינו רואה את הציבור ואין לו שום חיבור עמהם רשאי לענות, ואם יש דבר טינוף מפסיק בינו לציבור רשאי לענות לקדיש וקדושה אבל לא לברכו.
- ב. לפי מה שהתבאר לעיל אם דבר הטינוף מונח על הארץ והוא עומד בקומה ראשונה מעל עשרה טפחים מדבר הטינוף רשאי לענות, שמעל עשרה נחשב המקום לרשות בפני עצמה וברשות זו שבה הוא נמצא אין דבר טינוף מפסיק בינו לציבור.